

Analyse av nasjonale prøver i lesing, 2007-2010

Denne analysen søker å fremstille endringer i resultater på nasjonale prøver i lesing for 5. og 8. trinn på fylkes- og kommunenivå for 2007 til 2010. For 2010 ble det i tillegg avholdt nasjonale prøver i lesing også for 9. trinn hvor elevene gjennomførte samme prøve som elevene på 8. trinn. Det er derfor lagt vekt på å sammenligne resultatene fra de to trinnene. I tillegg presenteres andelen fritatte elever på fylkesnivå, samt fordelinger på kjønn.

Fakta om nasjonale prøver:

- *Nasjonale prøver skal primært gi styringsinformasjon på lokalt og nasjonalt nivå. Nasjonale prøver måler elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing og regning og i deler av faget engelsk.*
- *Tirsdag 14. september gjennomførte ca 180 000 elever på henholdsvis 5., 8., og 9. trinn nasjonale prøver i lesing.*
- *Elevene blir fordelt på de ulike mestringsnivåene etter sin poengsum på prøvene. Det er tre mestringsnivåer på 5. trinn og fem nivåer på 8. og 9. trinn.*

Fordelingen av resultatene fra nasjonale prøver i lesing for både 5. og 8. trinn er mer normalfordelt for 2010 enn for tidligere år. For 2010 ser det dermed ut til at prøvene for begge trinn lykkes i større grad å skille godt mellom både lavt og høyt presterende elevene enn for tidligere år.

For lesing er gjennomsnittlig mestringsnivå for landet 2,0 for 5. trinn, 3,1 for 8. trinn og 3,5 for 9. trinn i 2010.

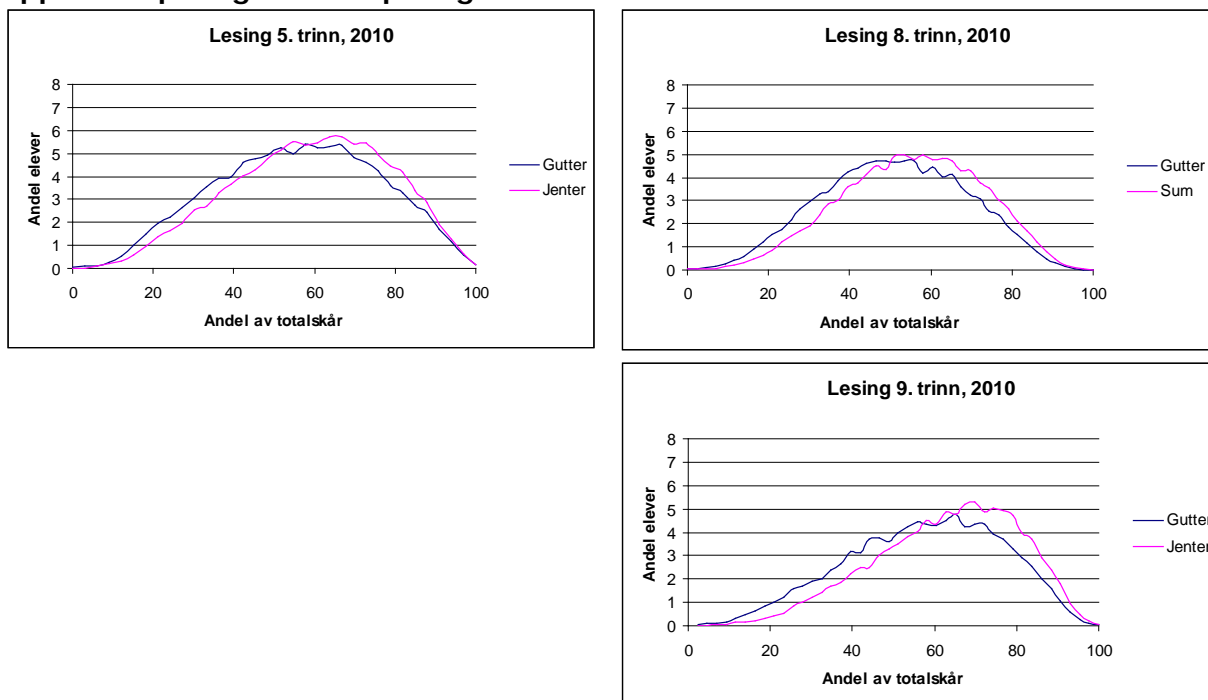
Nasjonalt – forskjeller mellom kjønn

Figurene under viser at i 2010 oppnår 52 prosent av jentene mer enn 60 prosent av total poengsum, mens tilsvarende tall for guttene er 45 prosent. Forskjellen mellom gutter og jenter er derimot mindre for høyt presterende elever. For 2010 er det fire prosent av jentene og 3,6 prosent av guttene som oppnår mer enn 90 prosent av totalt mulige poeng.

For 8. trinn oppnår 43 prosent av jentene mer enn 60 prosent av total poengsum, mens tilsvarende tall for guttene er 34 prosent. Kun 0,9 prosent av jentene og 0,5 prosent av guttene oppnår mer enn 90 prosent av total poengsum.

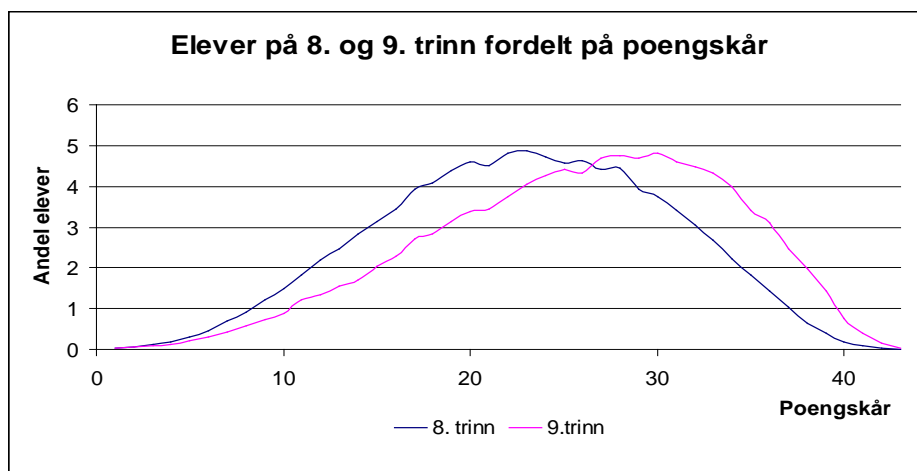
For 9. trinn oppnår 61 prosent av jentene mer enn 60 prosent av total poengsum, mens tilsvarende tall for guttene er 49 prosent. Tilsvarende er det 3,5 prosent av jentene og 2,1 prosent av guttene som oppnår mer enn 90 prosent av total poengsum.

Figur: Prosentvis fordeling av resultater for gutter og jenter på prosentandel oppnådde poeng av total poengsum.

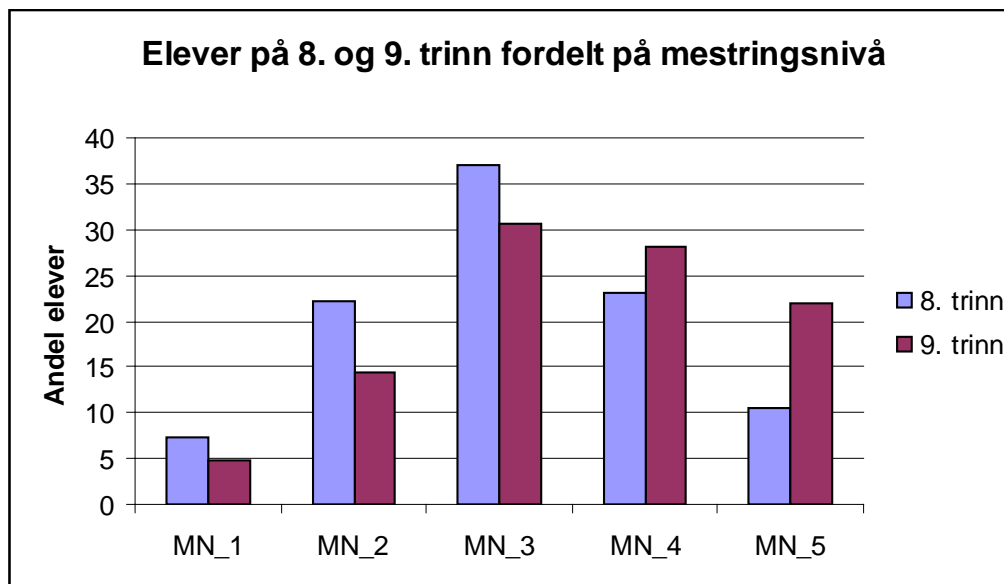

Nasjonalt - prestasjoner på 8. trinn sammenlignet med 9. trinn

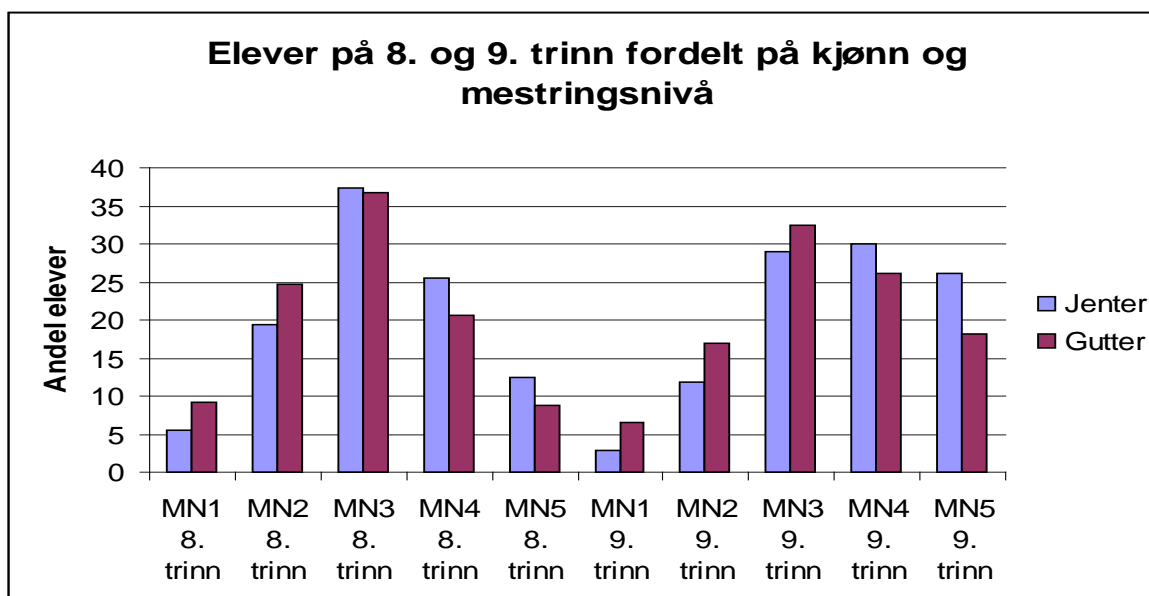
Elevene på de to trinnene har fått samme prøve i 2010. På denne måten kan resultatene gi en indikasjon på progresjon i leseferdighet. Figuren nedenfor viser at elevene på 9. trinn presterer bedre enn elevene på 8. trinn ved at grafen for 9. trinn er mer forskjøvet mot høyre på poengskår-aksen. Dette indikerer også at for 9. trinn skiller prøvene godt mellom lavt presterende elever og mindre godt mellom høyt presterende.

Figuren nedenfor, med resultater fordelt på trinn og mestringsnivå, viser at høyt presterende elever øker prestasjonene mer i løpet av et år enn lavt presterende elever. Dette vil si forskjellen i leseprestasjoner mellom de sterkeste og de svakeste elevene øker fra 8. til 9. trinn.

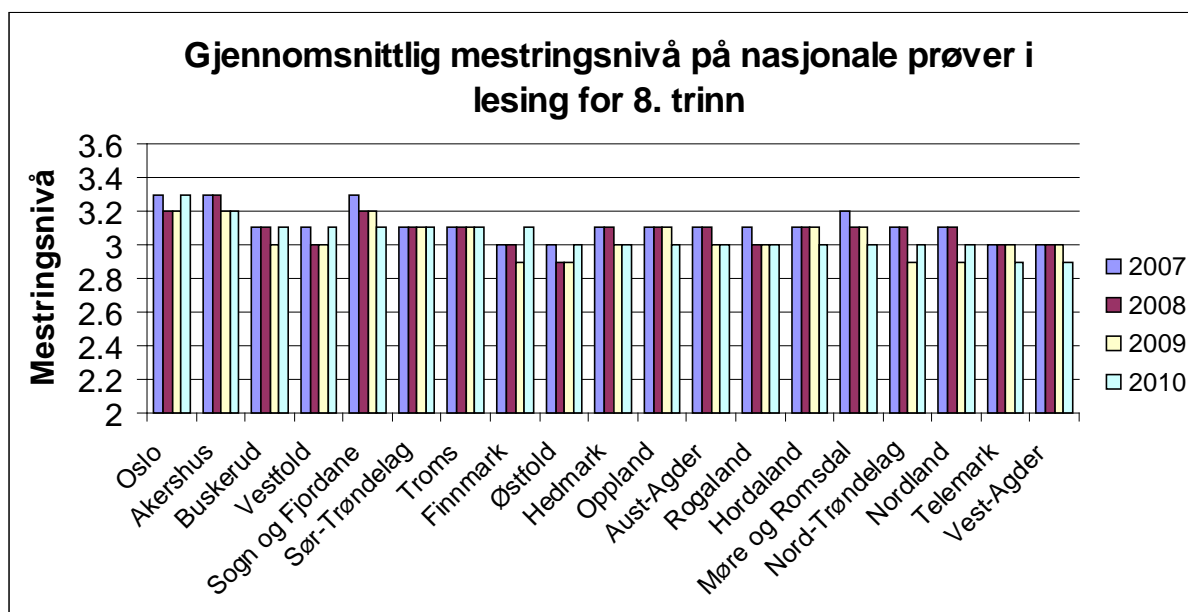
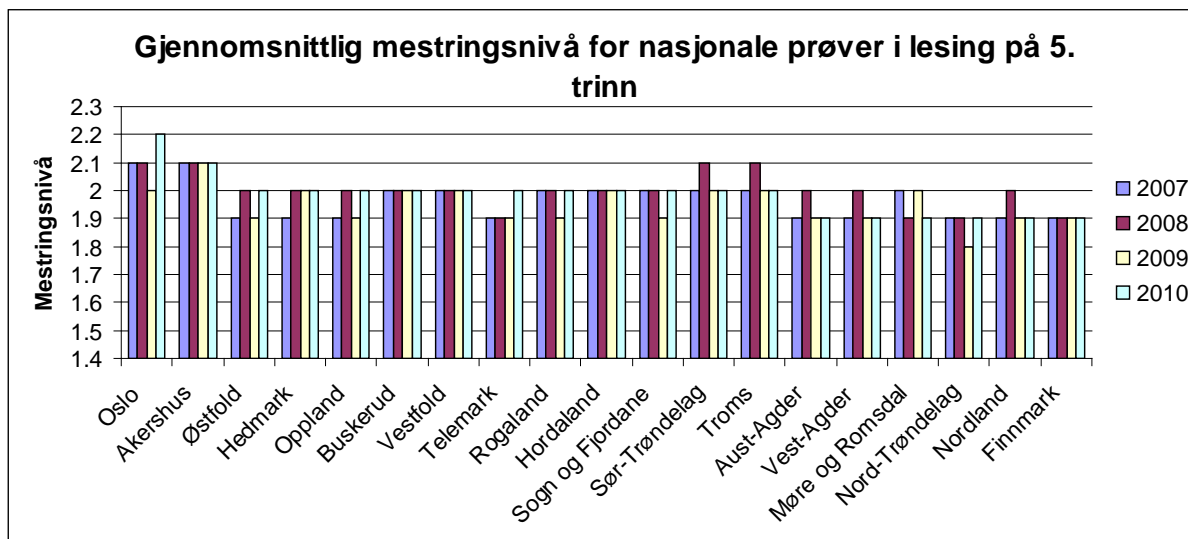

Fordeling av elever på 8. og 9. trinn, på kjønn og mestringsnivå (se figur nedenfor), viser også at det er de høyt presterende jentene som bidrar mest til at skillet mellom høyt og lavt presterende elever øker fra 8. til 9. trinn.

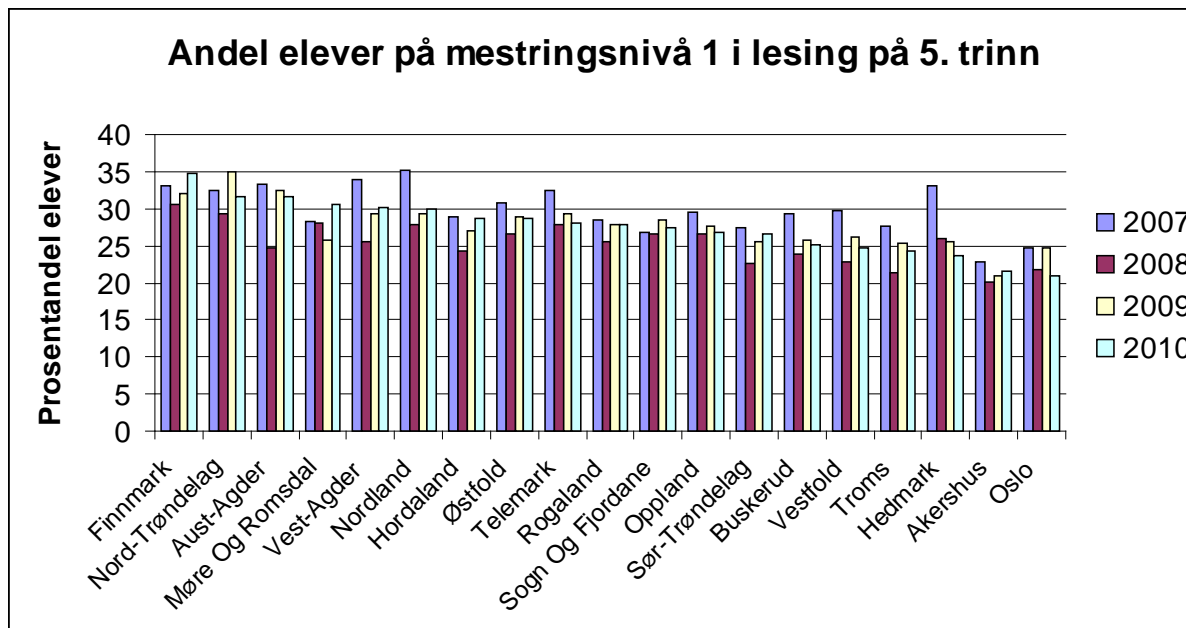

Fylker – forskjeller mellom fylker i gjennomsnittlig mestringsnivå

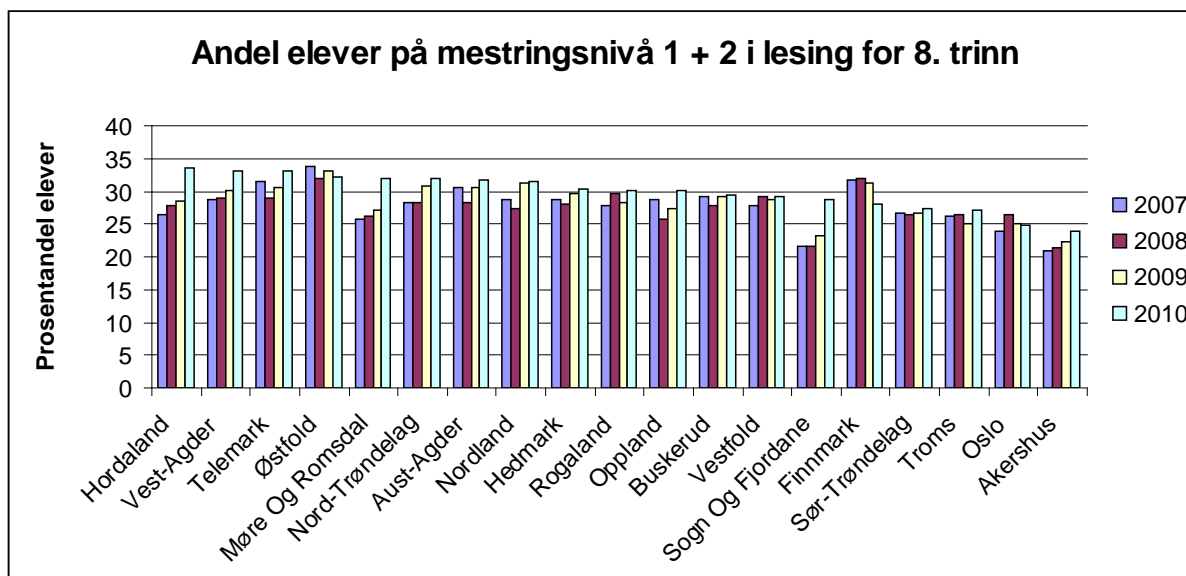
Figuren nedenfor viser gjennomsnittlig mestringsnivå oppnådd for hvert av fylkene i lesing på 5. og 8. trinn. Fylkene er sortert etter avtagende gjennomsnittlig mestringsnivå i 2010. Rekkefølgen på fylkene varierer fra år til år, men i hovedsak har Akershus og Oslo et gjennomsnittlig mestringsnivå som ligger noe over de andre fylkene, både på 5. og 8. trinn. For 8. trinn er i tillegg Sogn og Fjordane på nivå med Oslo og Akershus for de tre foregående årene, men ligger noe lavere i 2010.

Figuren nedenfor viser prosentandelen elever på mestringsnivå 1 for hvert av fylkene i lesing på 5. trinn. Fylkene er sortert etter avtagende andel i 2010. Dette vil si at Oslo og Akershus i 2010 har lavest andel elever på mestringsnivå 1. For Agder-fylkene, Nordland og Hedmark har andelen elever på mestringsnivå 1 variert relativt mye fra år til år.

Figuren nedenfor viser prosentandelen elever på mestringsnivå 1 og 2 for hvert av fylkene i lesing på 8. trinn. Fylkene er sortert etter avtagende andel i 2010. Sammenlignet med 5. trinn, er det mindre variasjon mellom år i andelen elever på mestringsnivå 1 og 2. Akershus har lavest andel elever på mestringsnivå 1 og 2 for alle år. Sogn og Fjordane ligger på tilsvarende lavt nivå for 2007 til 2009, men viser en relativt stor økning (5 prosentpoeng) i andelen elever på mestringsnivå 1 og 2 siste år. Hordaland og Møre og Romsdal viser også en tilsvarende stor økning fra 2009 til 2010.

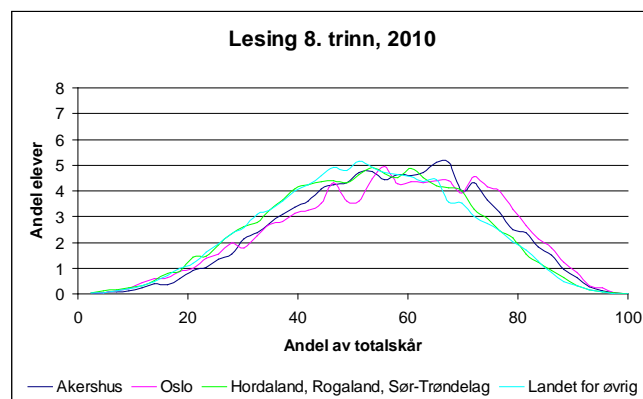
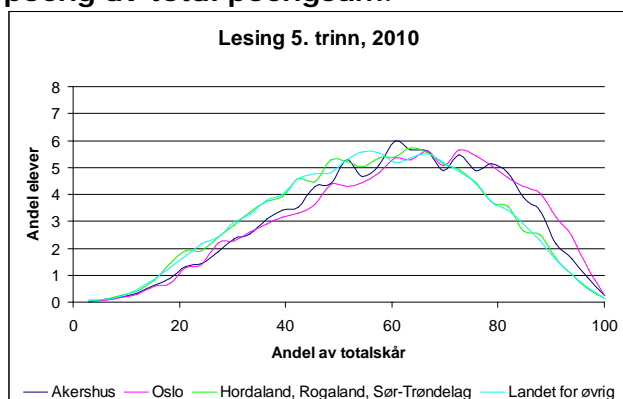

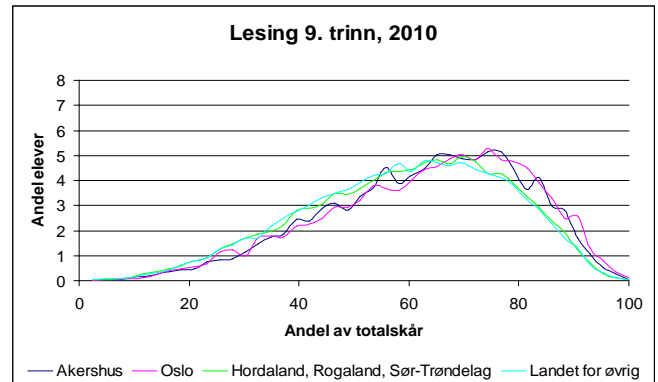
Fylker – forskjeller mellom regioner i fordeling av elever på prestasjoner

Oslo og Akershus skiller seg klart ut blant fylkene ved at en større andel av elevene skårer høyt (se figurene under). For 2010 oppnår henholdsvis 58 prosent av elevene på 5. trinn i Oslo mer enn 60 prosent av totalt mulige poeng. Tilsvarende er det 55 prosent av elevene på 5. trinn i Akershus som oppnår dette. For andre storbyfylker (Hordaland, Rogaland og Sør-Trøndelag) og landet forøvrig er tilsvarende andel av elevene som oppnår 60 prosent eller mer henholdsvis 47 og 46 prosent. Andelen elever som oppnår mer enn 90 prosent av mulige poeng er for Oslo og Akershus henholdsvis 7 og 5 prosent, mens tilsvarende tall for andre storbyfylker og landet for øvrig er 3 prosent i 2010.

For 8. trinn er det 60 og 57 prosent av elevene i henholdsvis Oslo og Akershus som oppnår mer enn 60 prosent av totalt mulige poeng i 2010. For andre storbyfylker (Hordaland, Rogaland og Sør-Trøndelag) og landet forøvrig er andel av elevene som oppnår mer enn 60 prosent henholdsvis 50 og 48 prosent. Tilsvarende tall for 9. trinn er for Oslo, Akershus, storbyfylker og landet for øvrig henholdsvis 62, 60, 54 og 52 prosent. For 8. trinn er det omtrent 2 prosent av elevene i Oslo og Akershus som oppnår mer enn 90 prosent av totalt mulige poeng, mens andelen elever som oppnår mer enn 90 prosent er for andre storbyfylker og landet for øvrig er 1 prosent i 2010. Tilsvarende tall for 9. trinn er for Oslo, Akershus, storbyfylker og landet for øvrig henholdsvis 5, 4, 2 og 2 prosent.

Figur: Prosentvis fordeling av resultater for regioner på prosentandel oppnådde poeng av total poengsum.

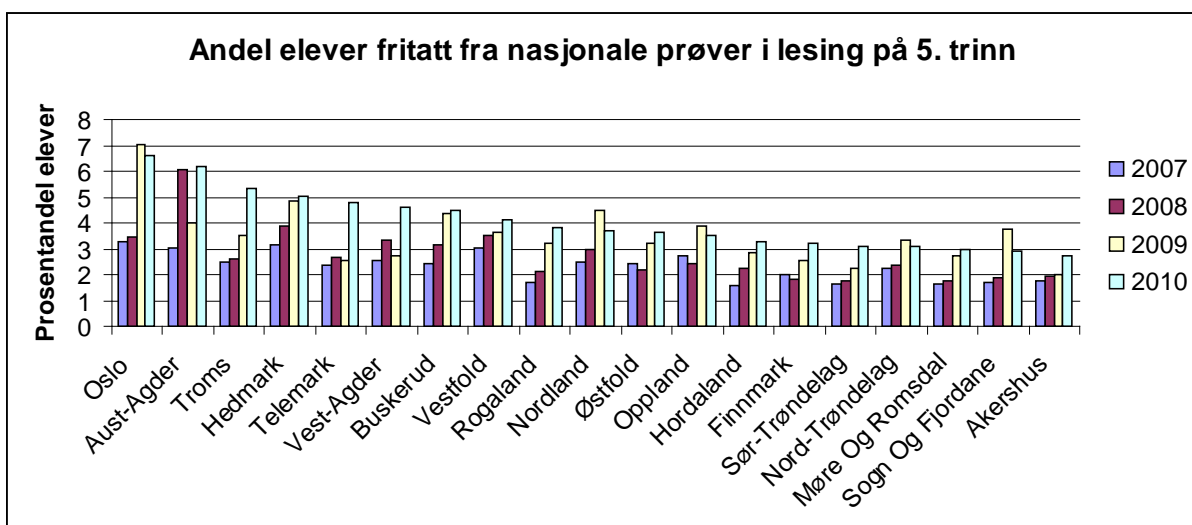

Fylker - andel elever fritatt

Figuren under viser at samtlige fylker har hatt en økning i andelen elever som fritas fra nasjonale prøver i lesing for 5. trinn fra 2007 til 2010. Dette samsvarer med en tilsvarende årlig økning i andelen elever med enkeltvedtak om spesialundervisning eller særskilt norskopplæring, som i utgangspunktet er de elevene som kan gis fritak etter forskrift til opplæringsloven § 2-4, andre ledd.

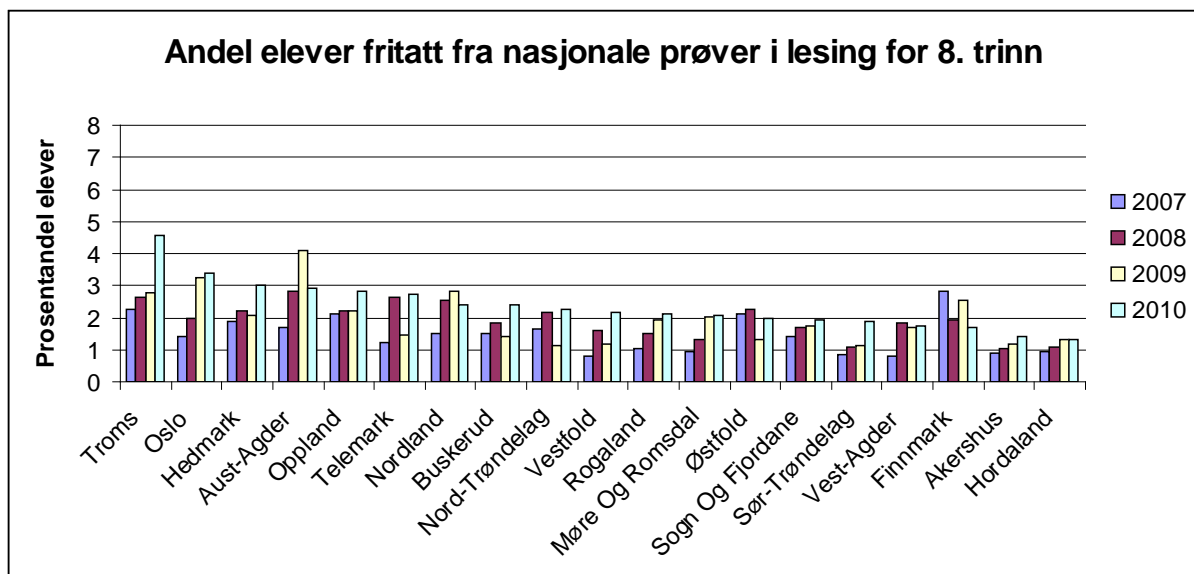
De store endringene fra år til år for enkelte fylker i andelen elever med fritak fra nasjonale prøver gjenspeiler sannsynligvis endringer i praktisering av fritakskriterier fremfor en reell endring av størrelsen på elevgruppen som kan fritas.

For Oslo utgjør andelen elever med særskilt norsk for minoritetsspråklige 25 prosent på 5. trinn i 2010 mens denne gruppen elever i gjennomsnitt for de andre fylkene utgjør fem prosent. Sett i forhold til den høye andelen elever med innvandrerbakgrunn kan det virke som Oslo er relativt restriktiv med fritak fra deltakelse i de nasjonale prøver i lesing.

Figuren under viser at for nasjonale prøver i lesing for 8. trinn er det en mindre andel elever som fritas sammenlignet med 5. trinn. I likhet med 5. trinn, øker også andelen elever som fritas fra deltakelse på nasjonale prøver i lesing fra 2007 til 2010 for de fleste fylker. Størst økning (1.8 prosentpoeng) i andelen elever med fritak i lesing siste år finner man i Troms.

Andelen elever på 8. trinn med særskilt norsk for minoritetsspråklige i Oslo utgjør 21 prosent i 2010. For resten av fylkene utgjør dette i gjennomsnitt fire prosent.

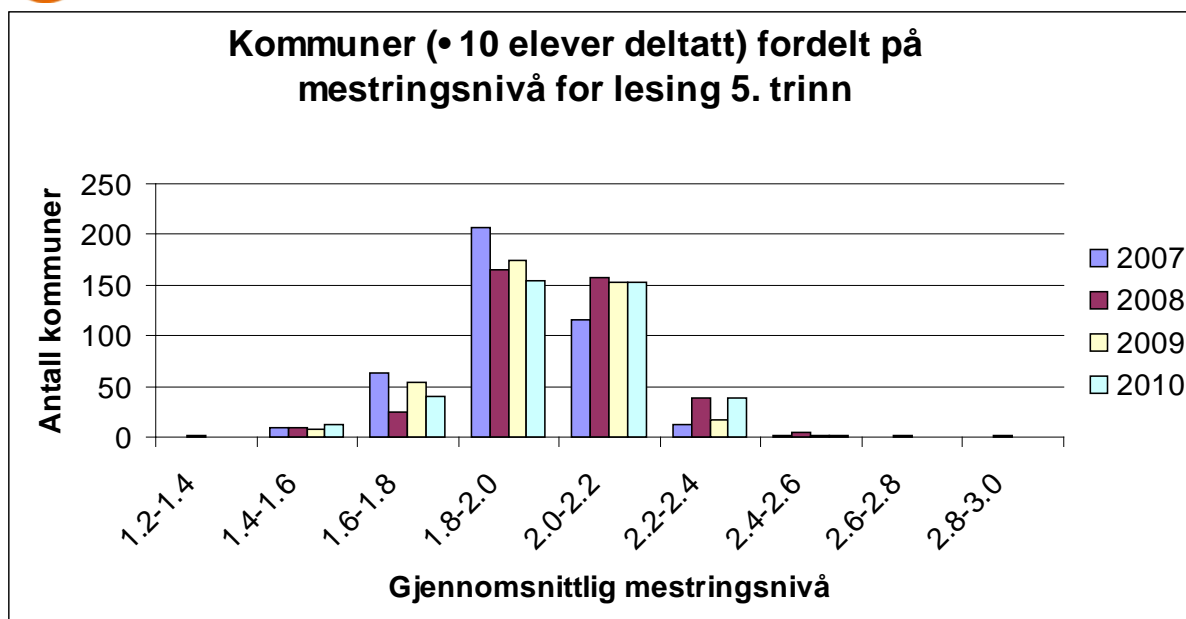

Kommuner – fordeling på mestringsnivå

Fordeling av kommuner på gjennomsnittlig mestringsnivå gir ekstreme utslag for små kommuner fra år til år. Derfor tas kun kommuner hvor 10 eller flere elever har deltatt på prøven med i sammenstillingen.

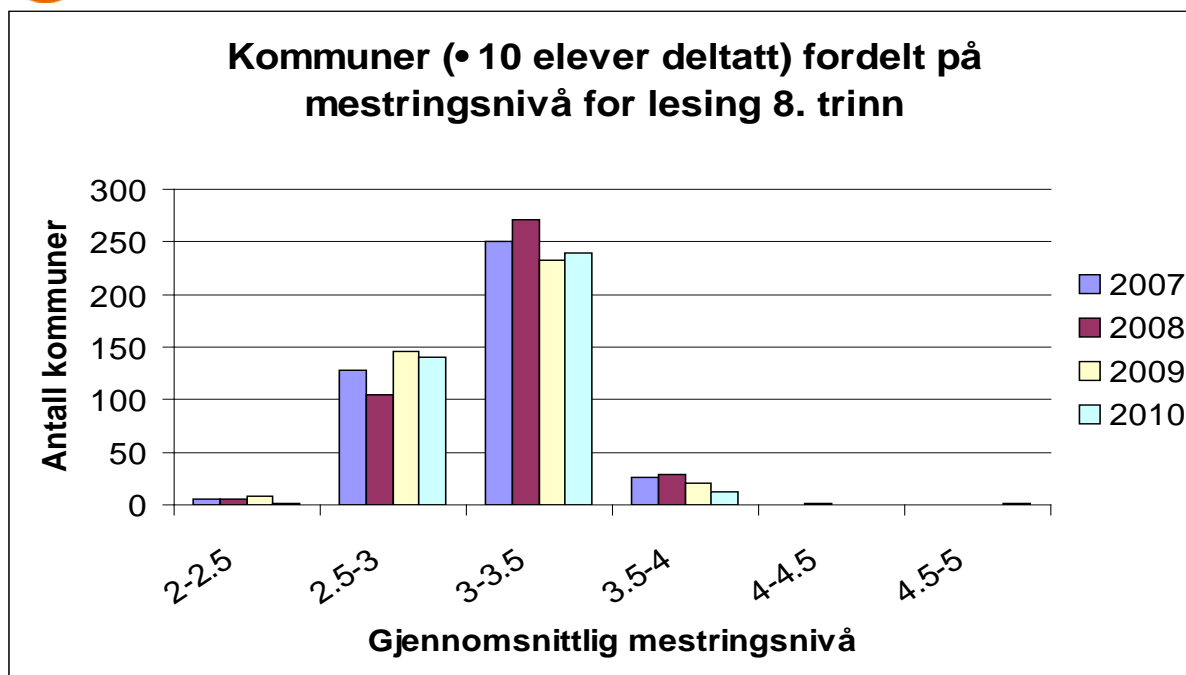
Figuren under viser at nærmere 80 prosent av kommunene har et gjennomsnittlig mestringsnivå på 5. trinn fra 1,8 til 2,2. Felles for de kommunene som har gjennomsnittlig mestringsnivå som er lavere enn 1,8 er at de har et gjennomsnittlig lavt elevtall. Gjennomsnittlig antall deltakere per kommune er for disse kommunene 45, mens det er 161 for kommuner med som har mestringsnivå større enn 1,8.

Figuren under viser at 61 prosent av kommunene har et gjennomsnittlig mestringsnivå på lesing på 8. trinn fra 3 til 3.5. Gjennomsnittlig antall deltakere per kommune, for kommuner med et gjennomsnittlig lavere mestringsnivå enn 3, er 95 i 2010. Tilsvarende har kommuner med et gjennomsnittlig mestringsnivå på 3 eller høyere i gjennomsnitt 173 deltakere per kommune.

Til tross for at små kommuner er overrepresentert blant de kommunene som har et lavere gjennomsnittlig mestringsnivå enn flertallet av kommunene, kan ikke dette tilskrives en ren effekt av kommunestørrelse. Tidligere forskning på resultater fra nasjonale prøver (Bonesrønning og Iversen 2009, 2010) viser at sammenhengen mellom kommunestørrelse og resultater på nasjonale prøver i stor grad kan tilskrives forskjeller i elevsammensetning, for eksempel målt gjennom utdanningsnivået til foreldrene.

Figurene nedenfor viser de 12 største kommunene sortert etter gjennomsnittlig mestringsnivå i 2010. Bærum har et høyere gjennomsnittlig mestringsnivå i lesing på både 5. og 8. trinn enn Asker og Oslo for alle år. Det er generelt sett små endringer ($\pm 0,1$) i mestringsnivå for de 12 kommunene. Størst endring fra 2009 til 2010 er det for Oslo som øker med 0,2 i mestringsnivå på 5. trinn, og nå befinner deg på tilsvarende nivå som Asker.

